

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

Factors Affecting Performance of Student Care and Support
System of Advisors in Secondary Schools in Phranakhon Si
Ayutthaya Province under the Secondary Educational
Service Area Office 3

วรรณภา เย็นมนัส

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำนวน 262 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในภาพรวมทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีคะแนนปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ การคัดกรองนักเรียน รองลงมา ได้แก่ การรู้จักนักเรียนรายบุคคลส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ การส่งต่อ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 ปัจจัย คือ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Beta = .458) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล (Beta = .243) และด้านการทำงานเป็นทีม (Beta = .192) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนต่อผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ร้อยละ 69 สมการถดถอยที่คำนวณโดยใช้รูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{z}_y = .458$ ภาวะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง + .243การนิเทศ ติดตามและประเมินผล + .192การทำงานเป็นทีม

คำสำคัญ : การดำเนินงาน, ระบบดูแลช่วยเหลือ

Abstract

This research aimed to 1) study the performance of student care and support system of advisors of secondary schools in Phranakhon Si Ayutthaya province, and 2) investigate factors affecting the performance of student care and support system of advisors of secondary schools in Phranakhon Si Ayutthaya province. The samples were 262 advisors in secondary schools in Phranakhon Si Ayutthaya province under the Secondary Educational Service Area Office 3. The research instrument was a questionnaire. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, and stepwise regression. The results indicated that : 1) As a whole, the performance of student care and support

system of advisors of secondary schools in Phranakhon Si Ayutthaya province under the Secondary Educational Service Area Office 3 was at a high level for all aspects by ranking from the highest to the lowest as follows: student selection, knowing each student and transferring student. 2) There were three factors affecting the performance of student care and support system of advisors of secondary schools in Phranakhon Si Ayutthaya province at the significant level of .05: transformational leadership (Beta = .458), monitoring and evaluation (Beta = .243), and teamwork (Beta = .129). The variance of student care and support system could be explained for 69 per cent. Regression equation that calculated by standard score is $\hat{z}_y = .458_{\text{transformational leadership}} + .243_{\text{monitoring and evaluation}} + .192_{\text{teamwork}}$

Keywords : Performance, Care and Support System

1. บทนำ

ในปีพุทธศักราช 2543 ได้เกิดวิกฤติการฆ่าตัวตายของนักเรียนและนักศึกษา ปัญหายาเสพติด ปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง [1] กระทรวงศึกษาธิการจึงมอบหมายให้กรมสุขภาพจิตและกรมสามัญศึกษา ร่วมกันวางแผนในการเฝ้าระวังปัญหาดังกล่าว กรมสามัญศึกษาตระหนักถึงความสำคัญจึงจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีกระบวนการทำงานเป็นระบบ มีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในและนอกโรงเรียน รวมทั้งมีวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่างๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในทางปฏิบัติโดยมีแนวคิดหลักในการดำเนินงาน คือ มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพและพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิตเพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้น การยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนา เพื่อดูแลช่วยเหลือ ทั้งด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหาหรือส่งเสริม จึงเป็นสิ่งจำเป็น ความสำเร็จของงานต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจ ร่วมคิดร่วมทำ ของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในโรงเรียนทุกระดับ ผู้ปกครอง หรือ ชุมชน [2]

การดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน [3] เป็นการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนการทำงาน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน คือ ผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินงาน ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เครือข่าย

ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แต่พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่ละโรงเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จและมีปัญหาอุปสรรคอีกมากมาย อีกทั้งการดำเนินงานตามระบบการดูแล และปัจจัยในการส่งเสริมการทำงานทำให้ไม่สามารถดำเนินงานให้บรรลุผลตามแนวปฏิบัติขาดความต่อเนื่อง อีกทั้งยังพบว่า การบริหารงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งได้ปฏิบัติมาตั้งแต่ พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน ยังพบว่ามีปัญหาไม่สามารถดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จได้

กรมสามัญศึกษา [2] ได้กำหนดเป็นนโยบายให้โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญทุกโรงเรียน ดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในปีการศึกษา 2544 ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 การปฏิรูปการเรียนรู้ ให้โรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเร่งแก้ปัญหา ยาเสพติด และเพศศึกษาในโรงเรียน โดยประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับผู้ปกครอง วัด และชุมชนในการช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารจะต้องมีความเชื่อเกี่ยวกับเด็กทุกคนว่า 1) เด็กต้องการความรัก ความเข้าใจ การให้อภัย อยากเป็นคนดี มีปัญญาและมีความสุข 2) เด็กต้องการศักยภาพที่จะเรียนและพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต แต่ต้องใช้เวลาและวิธีการที่ต่างกันไป 3) ความสำเร็จของงานต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน มีวิธีการและเครื่องมือ มีมาตรฐานคุณภาพ มีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้นำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาดำเนินการตามนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะมีปัจจัยที่มีผลต่อ

การดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และผลการศึกษาวิจัยสามารถนำไปปรับปรุงการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวางแผนการบริหารงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ด้านประชากร ได้แก่ ครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำนวน 29 โรงเรียน เก็บข้อมูลจากครูที่ปรึกษาห้องเรียนละ 1 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 262 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น คือ การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นและการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

3.2 ด้านตัวแปรที่ศึกษา ได้สังเคราะห์ตัวแปรจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สิริชัย อิมอ่อง [4], กัลยา อาภฤทธิ [5], สุทธิญา แก้วคำแสน [6], สรัญญา เกิดแก้ว [7], อังธนา มงคลสินธุ์ [8], หทัยวรรณ วิชชุปัญญาพาณิชย์ [9] ได้ตัวแปรดังนี้

3.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการทำงานเป็นทีม และ 3) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล

3.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ประการ คือ 1) การรู้จักนักเรียน

เป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จากการพัฒนาเครื่องมือ 3 ขั้นตอน ได้แก่ การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน การนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ปรึกษาหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

5. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

5.1 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ ในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก

5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3 จากการคัดเลือกตัวแปรที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) พบว่า ตัวแปรที่สามารถกำหนด

ความแปรปรวนต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการทำงานเป็นทีม และ 3) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีอิทธิพลมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านภาวะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง (Beta = .458) และ 2) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล (Beta = .243) และด้านการทำงานเป็นทีม (Beta = .192) โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมกันกำหนดความแปรปรวนต่อผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ประมาณร้อยละ 69 ($R = .694$) สมการถดถอยที่คำนวณโดยใช้รูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{z}_y = .458$ ภาวะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง + .243การนิเทศ ติดตามและประเมินผล + .192การทำงานเป็นทีม

6. การอภิปรายผล

6.1 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในภาพรวมมีการปฏิบัติ ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการคัดกรองนักเรียน ซึ่งการปฏิบัติสูงสุด คือ ทำการรายงานผลการคัดกรองนักเรียน รายห้องเรียนและการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ทำการคัดกรองนักเรียนจากข้อมูลแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (E.Q.) อย่างครบถ้วน ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ซึ่งการปฏิบัติสูงสุด คือ เก็บข้อมูลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน และการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ เก็บข้อมูลการใช้สารเสพติดของบุคคลในครอบครัวของนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนซึ่งการปฏิบัติสูงสุด คือ จัดกิจกรรมส่งเสริมความถนัด ความสามารถของนักเรียนกลุ่มพิเศษ กลุ่มปกติและการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ จัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ซึ่งการปฏิบัติสูงสุด คือ จัดประกวดแข่งขันเพื่อให้โอกาสนักเรียนได้แสดงผลงานของตนอย่างสม่ำเสมอ และการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ประสานงานกับผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และด้านการส่งต่อ ซึ่งการปฏิบัติสูงสุด คือ ดำเนินการติดตามผลการให้ความช่วยเหลือเป็นระยะๆ และการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ดำเนินการให้ครูแนะแนว

หรือฝ่ายปกครองส่งนักเรียนกลับคืนสู่โรงเรียน เมื่อนักเรียนได้รับการช่วยเหลือเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เนื่องจากครูที่ปรึกษามีการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนกันอย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น และการทำงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาอย่างมีระบบที่มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิควิธีการ และครูที่ปรึกษามีการใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงทำให้ผลการวิจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3 มีการปฏิบัติมากในทุกด้านทั้ง 5 ด้าน

6.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ประกอบด้วย ตัวแปรด้านภาวะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ซึ่งในการคัดเลือกตัวแปรที่ร่วมกันมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เพื่อหาตัวแปรที่ร่วมกัน มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากที่สุด โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญ ทางสถิติไว้ที่ .05 เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวแปรเข้าสู่สมการ ปรากฏว่าตัวแปรด้านภาวะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล สามารถร่วมกันกำหนดความแปรปรวนต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ประมาณร้อยละ 69 ($R = .694$) โดยตัวแปรด้านภาวะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลในการกำหนดความแปรปรวนได้มากที่สุด (Beta = .458) รองลงมา คือ ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล (Beta = .243) และการทำงานเป็นทีม (Beta = .192)

จากผลการวิจัย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำกาเปลี่ยนแปลง มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนใช้บทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โดยผู้บริหารโรงเรียนใช้คุณลักษณะที่สำคัญในการมีความสามารถพิเศษ เช่น การพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ระบุความสำคัญของวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน มีวิสัยทัศน์ในการทำงานและสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยังผู้ร่วมงานได้และกำหนดมาตรฐาน ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนใช้การสร้างแรงบันดาลใจ เช่น สร้างค่านิยม ในการทำงาน โดยให้ผู้ร่วมงานคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน กระตุ้นผู้ร่วมงานให้ตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติงานและใช้ปัจจัยจูงใจต่างๆ เพื่อเป็นพลังจูงใจต่อผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน อีกทั้งผู้บริหารโรงเรียนใช้การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เช่น ให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์สนับสนุนต่อความก้าวหน้าของผู้ร่วมงาน และปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้น ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลงสามารถกำหนดความแปรปรวนต่อความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ หทัยวรรณ วิชชุปัญญาพาณิชย์ [9] ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรฐานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การวางแผนการดำเนินงาน การนิเทศ กำกับติดตามงานที่มอบหมาย และการนำผลการประเมินไปใช้และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอันธนา มงคลสินธุ์ [8] ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ด้านผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ อัตมโนทัศน์

ลักษณะมุ่งอนาคต ความสำเร็จของงานในหน้าที่ ความรับผิดชอบในงานนโยบายและการบริหารงานเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรรยญา เกิดแก้ว [7] ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัย ปัจจัยด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนใช้การนิเทศ ติดตามและประเมินผล เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญเพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียน แก้ไขปัญหาและพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกระบวนการนิเทศอาจอยู่ในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับโรงเรียน มีการประเมินผลและการติดตามประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การจัดระบบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในโรงเรียนกับโรงเรียนอื่นและเครือข่ายโรงเรียน สำหรับเขตพื้นที่การศึกษา มีการนิเทศระบบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ด้วยการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามเกณฑ์ระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่กำหนดไว้ ดังนั้น การนิเทศ ติดตามและประเมินผล สามารถกำหนดความแปรปรวนต่อความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กัลยา อัจจุฤทธิ์ [5] ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า การนิเทศ ติดตามและประเมินผล เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสิทธิชัย อิ่มอ่อง [4] ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ด้านผู้บริหาร ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การนิเทศ ติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอันธนา มงคลสินธุ์ [8] ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ด้านผู้บริหารสถานศึกษา การนิเทศ ติดตามและประเมินผล เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยวรรณ วิชชุปัญญา [9] ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การนิเทศ กำกับ ติดตามงานที่มอบหมาย และการนำผลการประเมินไปใช้เป็นปัจจัยส่งผลต่อการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารและครูอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

จากผลการวิจัย ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยเนื่องจากโรงเรียนกำหนดทีมงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ 3 คณะ คือ 1) ทีมนำ (คณะกรรมการอำนวยการ) 2) ทีมประสาน (คณะกรรมการประสานงาน) และ 3) ทีมทำ (คณะกรรมการดำเนินงาน) สถานศึกษามีการกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบให้แก่คณะทำงานหรือคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ของงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะของการทำงานเป็นทีมที่ดี ทำให้ทีมงานเข้าใจในวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนและเห็นด้วยกับเป้าหมายของโรงเรียน คณะทำงานในแต่ละทีมมีความสัมพันธ์กันอย่างเปิดเผย ซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา กล้าเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหาการทำงานร่วมกัน ทำให้งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบรรลุถึงจุดหมายที่กำหนดไว้ และผู้บริหารโรงเรียนก็มีการพัฒนาประสิทธิภาพของทีมงานตลอดเวลา ดังนั้นการทำงานเป็นทีม สามารถกำหนดความแปรปรวนต่อความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 3 ซึ่งสอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา [2] ที่กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งทีมงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมี 3 คณะ คือ 1) ทีมนำ (คณะกรรมการอำนวยการ) 2) ทีมประสาน (คณะกรรมการประสานงาน) 3) ทีมทำ (คณะกรรมการดำเนินงาน) และสอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต [10] ได้กล่าวว่า การทำงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษานั้น การดำเนินงานต้องมีการกระทำเป็นทีมจะทำตามลำพังไม่ได้ ดังนั้นจึงแบ่งทีมดำเนินการเป็นทีม นำทีมสนับสนุนและทีมทำ และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวถึงการทำงานเป็นทีมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า เนื่องจากการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการประกันคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ครอบคลุมทุกระบบย่อยที่ต้องทำงานร่วมกัน รวมทั้งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วย ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับครูทุกคน ดังนั้น การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงมีความสำคัญยิ่ง และหัวใจของการมีส่วนร่วมคือการทำงานที่เข้มแข็ง 3 ลักษณะที่ประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี คือ ทีมนำ ทีมสนับสนุน และทีมทำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุธีธัญญา แก้วคำแสน [6] ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การพัฒนาการทำงานเป็นทีมที่ดีของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมี 9 ด้าน คือ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของทีมงาน ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศของทีมงาน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการสื่อสารแบบเปิด ด้านการสร้างควมไว้วางใจ และการยอมรับนับถือ ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ ด้านภาวะผู้นำ ในงาน ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ และด้านการประเมินผลตนเอง ผลจากการพัฒนาการทำงานเป็นทีมในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก สามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมสุขภาพจิต, “คู่มือที่ปรึกษาาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน”, 2544.
- [2] กรมสามัญศึกษา, “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และวิเคราะห์สาระสำคัญ”, 2544.
- [3] กระทรวงศึกษา, “การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม”, 2546.
- [4] สิทธิชัย อิ่มอ่อง, “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548.
- [5] กัลยา อาจฤทธิ์, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548.
- [6] สุธัญญา แก้วคำแสน, “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีมในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอนุบาลสุวรรณเทน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2553.
- [7] สรัญญา เกิดแก้ว, “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, 2553.
- [8] อันธนา มงคลสินธุ์, “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- [9] ททัยวรรณ วิชชุปัญญาพานิชย์, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครบุรี”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547.
- [10] กรมสุขภาพจิต, “คู่มือการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 – 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 6)”, 2546.